

Planten waar vlinders, bijen en hommels dol op zijn

Wildemanskruid (*Pulsatilla vulgaris*)

In deze rubriek wordt om de maand een (vaste) plant voorgesteld die het meer dan waard is om een plekje in de imkerstuin te krijgen.

Wildemanskruid *Pulsatilla vulgaris*

Het wildemanskruid is een solitair groeiende vaste plant uit de ranonkelfamilie (*Ranunculaceae*). Vroeger werd deze plant *Anemone pulsatilla* genoemd.

Uiterlijk

40 Het opvallendst aan deze, tot 30 cm. hoge plant, zijn de grote paarse klokvormige bloemen. De eerste bloemknoppen verschijnen bijna gelijktijdig met de dubbelgeveerde bladeren. Zij zijn dan evenals de bladeren sterk grijs behaard. Dit geeft de plant vooral voor en tijdens de bloeitijd een enigszins wollig uiterlijk. Niet alleen de bloemen zorgen voor een grote sierwaarde, met de mooie pluizige zaadbollen geeft de plant een toefgift.

De bloeitijd valt al vroeg in het jaar, namelijk van maart tot in mei.

In de handel zijn ook planten met donkerrode bloemen (*Rubra*) en witte bloemen (*Alba*) verkrijgbaar.

Herkomst

Het wildemanskruid is een van oorsprong Europese plant die vroeger ook in Nederland inheems was. Het is een plant die van nature groeide op droge, schrale en kalkhoudende weidegronden. De plant houdt van warmte en groeit het liefst in de volle zon. In ons land was de laatste natuurlijke groeiplaats een rivierduin.

Vermeerderen

Het wildemanskruid laat zich het beste vermeerderen door middel van zaaien. Dit dient dan te gebeuren zodra het zaad rijp is. Het zaad zal dan snel

ontkiemen. Wacht men te lang met het uitzaaien van het zaad dan is de kiemkracht reeds grotendeels verloren gegaan. Bij de opkweek zijn de jonge zaailingen erg gevoelig voor teveel vocht en kunnen dan snel afsterven.

De plant is ook te vermeerderen door middel van het scheuren van de oude plant in verschillende delen. Deze delen kunnen dan weer uitgroeien tot afzonderlijke planten. Omdat het wildemanskruid zich echter niet zo snel uitbreidt ligt deze laatste methode niet zo voor de hand.

Toepassing

Het is een vroeg bloeiende vaste plant die zich goed laat combineren met andere voorjaarsbloeiers zoals diverse bolgewassen. De plant doet het goed in normale tuingrond mits deze goed vochtdoorlatend en iets kalkhoudend is. Het wildemanskruid vraagt een zonnige standplaats en is ook zeer geschikt voor rotstuinen.

Waarde voor de bijen

Voor de bijen is het wildemanskruid een goede bron van stuifmeel. Ook als er maar een paar bloeiende planten aanwezig zijn, worden deze door de bijen bevlogen om er het heldergele stuifmeel te verzamelen. De bloemen leveren geen nectar.

Bijzonderheden

Zoals de naam het al een beetje aangeeft, werd deze plant vroeger gebruikt door de kruidenvrouwen. De verse plant is erg giftig. Het sap ervan kan wonden op de huid veroorzaken en het eten van de plant is al helemaal af te raden. Maar in gedroogde vorm werd het gebruikt tegen ontstekingen van het maag-darmkanaal en ter versterking van het zenuwgestel.

De rosse metselbij *Osmia rufa*

De rosse metselbij is de meest succesvolle solitaire bij van ons land. In april, als de nachten warmer worden, knagen de mannelijke dieren zich uit hun cocons. Als de zon schijnt en de temperatuur boven de ongeveer 10 graden stijgt gaan ze de omgeving verkennen. De sterkste en grootste mannen nemen de meest kansrijke plaatsen in om vrouwelijke dieren te ontmoeten.

Niet zelden valt het duo dan op de grond en daar pakt het mannetje de vleugels van zijn verovering vast. Na de paring slaat het vrouwtje het sperma op om het te gebruiken als ze een bevrucht ei gaat leggen, dat dan een nieuw vrouwtje oplevert. Zonder sperma komt uit een eitje alleen een man tot ontwikkeling. Al gauw gaat ze wat energie opdoen aan bloemen. Ze onderzoekt diverse nestmogelijkheden. Nieuwe holtes hebben haar voorkeur. Van nature zijn dit onder andere boksorgangen in dood hout. In onze stedelijke omgeving gebruiken de metselbijen echter heel andere holtes, zoals sleutelgaten, de gaten in strengpersstenen, riet en boorgaten in steen of hout. Hun voorkeur gaat uit naar gangen die slechts iets groter zijn dan hun eigen lichaamsdiameter. Al gauw bevliegen de bijen de uitverkoren nestgangen beladen met (geel) stuifmeel aan de buikharen. *Osmia rufa* is een buikverzamelende bij. Ze heeft aan de onderkant van haar achterlijf haren waar het stuifmeel prima tussen blijft zitten.

Het nest

Ze gaat eerst de nestgang binnen om eventueel nectar op te braken, dan loopt ze terug, keert voor de ingang om en gaat achteruit weer naar binnen om het stuifmeel af te poetsen. Als ze voldoende bijenbrood heeft verzameld, legt ze er een ei op en metselt de cel met een wandje van met speeksel bevochtigd zand dicht. Zo legt ze tot op een paar centimeter voor de toegang cellen van ongeveer 1 cm lengte aan. Daarbij voorziet ze eerst elke cel van een bevrucht eitje. De cellen die het laatst in de nestgang worden gemaakt bevatten onbevruchte eitjes, zodat de mannetjes later voorop zitten om als eerste tevoorschijn te kunnen komen. Eén bijtje kan enkele tientallen cellen maken. Tot slot wordt de nestgang aan de voorkant

dichtgemetseld. De larven komen na een dag of zes uit en eten enkele weken, waarna ze zich inspinnen en al snel verpoppen, zodat ze in de cocon overwinteren.

Bloembezoek

De rosse metselbij is ook een opportuniste met betrekking tot de soort bloemen die ze bezoekt, hoewel ze wel bloemtrouw blijft als ze een goede stuifmeelbron heeft gevonden, waaronder witte klaver, fruitbomen, eik, esdoorn, wilg, papaver, boterbloem, braam, dovenetel, walnoot enz. Tot eind juni kunnen de vrouwelijke dieren bezig zijn. De mannetjes sterven gewoonlijk wat eerder.

Herkennen

De mannetjes hebben een wit behaard aangezicht en een grauwbrowne beharing op het borststuk en een oranjebruine beharing op het eerste deel van het achterlijf, terwijl de haren op het laatste stuk zwart zijn. De rugzijde glanst metaalachtig en de antennes zijn opvallend lang. Het vrouwtje (8-13 mm) heeft eenzelfde kleur beharing, maar de haren op de kop zijn allemaal zwart. Bovendien staan aan de voorkant twee korte zwarte horentjes. Aan de onderkant van het achterlijf zitten oranjegele verzamelharen. Bij oudere dieren verbleken de rugharen tot bijna wit. De gehoorde metselbij *Osmia cornuta* heeft zwarte haren aan kop en borst en rode haren aan het achterlijf.